

ВІДГУК

опонента про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) Арутюняна Зоріка Арутюновича на тему: «Профілактика та лікування контрактур після первинного ендопротезування колінного суглоба», подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 222 «Медицина», спеціалізація «Травматологія та ортопедія».

Актуальність теми.

Деформуючий артроз колінного суглоба є поширеною хворобою, яка супроводжується істотним зниженням якості життя. Одним з найбільш ефективних методів лікування таких хворих є тотальне ендопротезування колінного суглоба, яке дозволяє домогтися відновлення обсягу рухів і стабільності в ураженому суглобі, а також усунення больового синдрому.

Однак навіть за умов високопрофесійно виконаного оперативного втручання кількість ускладнень і незадовільних результатів ендопротезування колінного суглоба достатньо велика і досягає 13,2 %, а біля 20 % пацієнтів залишаються незадоволеними результатом хірургічного лікування. Загальновідомо, що функціональні результати первинного тотального ендопротезування колінного суглоба залежать від ефективності медичної реабілітації на етапах відновного лікування. Найбільш ефективними для відновлення функції суглоба є реабілітаційні заходи, що проводяться в ранній післяопераційний період безпосередньо після хірургічного втручання до виписки пацієнта зі стаціонару. Доведена ефективність кінезіотерапії з виконанням різних фізичних вправ, спрямованих на розтягування й зміцнення періартикулярних тканин, у першу чергу - чотириголового м'яза стегна. У той же час вплив засобів реабілітації на структурно-функціональний стан оперованого колінного суглоба та опорно-рухової системи в цілому є одним з недостатньо вивчених аспектів післяопераційного ведення пацієнтів.

Отже, проведення наукового дослідження, спрямованого на виявлення причин, що призводять до виникнення контрактур колінного суглоба після його ендопротезування, а також розробку реабілітаційних заходів у ранньому післяопераційному періоді, безумовно є актуальним.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами.

Дисертаційну роботу виконано згідно з планом науково-дослідних робіт Державної установи «Інститут патології хребта та суглобів імені професора М.І.Ситенка Національної академії медичних наук України» (;Дослідити причини розвитку та удосконалити методи профілактики й лікування контрактур колінних суглобів при гонартрозах, наслідках травматичних пошкоджень та після операцій ендопротезування», шифр теми ЦФ.2018.3.НАМНУ, держреєстрація №0118U003214). У межах теми автором проведено біомеханічні дослідження опорно-кінематичної функції колінного суглоба після ендопротезування, розроблено методику відновлення функції м'язів оперованої кінцівки, проведено аналіз динаміки лабораторних маркерів крові у хворих на гонартроз з контрактурами колінних суглобів до та після операції ендопротезування, а також після реабілітації, вивчено стан м'язів нижньої кінцівки у хворих з контрактурами колінного суглоба до та після операцій його ендопротезування за допомогою електроміографічного дослідження, проведено збір та аналіз результатів експериментальних та клінічних даних.

Метою дослідження було: підвищити ефективність профілактики та лікування контрактур колінного суглоба після первинного ендопротезування.

Наукова новизна отриманих результатів.

За допомогою електроміографічного дослідження визначено стан м'язів згиначів та розгиначів колінного суглоба після його первинного ендопротезування, доведено, що найбільш важливим для профілактики та лікування контрактури є відновлення функції чотириголового м'язу стегна.

За допомогою біохімічного дослідження визначено маркери, що вказують на можливість виникнення контрактур (глікопротеїни, хондроїтинсульфати, активність лужної фосфатази та ШОЕ).

За допомогою біомеханічного дослідження визначено особливості опорно-кінематичної функції нижньої кінцівки до та після первинного ендопротезування колінного суглоба у пацієнтів з його контрактурою, а також у волонтерів з фіксованим за допомогою ортезу колінним суглобом.

Практичне значення отриманих результатів

Вперше розроблено та використано на практиці діагностичні критерії визначення вірогідності розвитку контрактур після ендопротезування колінного суглоба (патент України на корисну модель № 144994).

Доведено ефективність застосування статографії для вчасної діагностики розвитку контрактур після ендопротезування колінного суглоба з визначенням необхідності проведення реабілітаційних заходів, а також контролю їх результатів.

Вдосконалено комплекс реабілітаційних вправ для профілактики та лікування контрактур колінного суглоба після його первинного ендопротезування, який дозволив підвищити ефективність лікування цих пацієнтів шляхом відновлення та зміцнення м'язів та сухожилків, від яких безпосередньо залежить функція колінного суглоба, з акцентуванням навантажень на чотириголовий м'яз стегна.

Розроблено практичні рекомендації для профілактики розвитку та лікування контрактур після первинного ендопротезування колінного суглоба.

Результати дослідження впроваджені в клінічну практику державної установи «Інститут патології хребта та суглобів ім. професора М.І. Ситенка Національної академії медичних наук України», 411 військового клінічного госпіталю (Військово-медичний клінічний центр Південного регіону), Харківської обласної клінічної лікарні, комунального некомерційного

підприємства «Міська клінічна багатопрофільна лікарня № 17" Харківської міської ради.

Ступінь обґрунтованості та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертація побудована на високому методичному рівні, мета і завдання роботи логічно впливають із детального аналізу сучасного стану проблеми, сформульовані задачі відповідають меті і визначають шляхи її вирішення. Використані надійні та апробовані загально-клінічні, інструментальні методи дослідження. Проведено ретельну статистичну обробку результатів дослідження.

Дисертаційна робота є комплексним клінічним дослідженням, присвячена актуальній проблемі лікування хворих з контрактурами колінного суглоба після його ендопротезування. Сама дисертація побудована методично правильно, за традиційним планом, сформульовані завдання деталізують мету дослідження і визначають шляхи її вирішення. Обсяг клінічних спостережень є достатнім в кількісному відношенні для обґрунтованих висновків і практичних рекомендацій – 15 пацієнтам з контрактурами колінного суглоба та 118 пацієнтам контрольної групи, які знаходилися на лікуванні у відділенні ортопедичної артрології та ендопротезування ДУ «Інститут патології хребта та суглобів ім. проф. М.І.Ситенко НАМНУ», було виконано реабілітаційні заходи. Всі розподілені групи хворих репрезентативні за віком, статтю.

Використані методики клінічних, рентгенологічних, електроміографічних, біохімічних, експериментальних та біомеханічних досліджень дозволяють отримати достовірні дані. Обсяг клінічних досліджень і спостережень, рівень інструментальних досліджень, виконаних з використанням методик, результати яких піддані статистичній обробці з використанням пакету сучасних програм, є достатнім. Виконані

дослідження забезпечують належний рівень обґрунтування основних наукових положень дисертації, висновків і рекомендацій.

Повнота викладу матеріалів дисертаційного дослідження в опублікованих працях.

За темою дисертації опубліковано 6 наукових праць, у тому числі 5 статей у вітчизняних наукових фахових виданнях, 1 стаття у виданні, що цитується наукометричною базою «Web of Science», 6 тез і матеріали доповідей на наукових з'їздах, конгресах, конференціях.

Апробація результатів дисертації

Матеріали дисертаційного дослідження було докладено на конференції молодих вчених «Актуальні проблеми сучасної ортопедії та травматології» (Чернігів, 2017); International scientific and practical conference of young scientists, dedicated to the 25 anniversary of the National academy of medical science of Ukraine (Київ, 2018); XVIII з'їзді ортопедів-травматологів України (Івано-Франківськ, 2019); на конференції Харківського обласного осередку Всеукраїнської громадської організації «Українська асоціація ортопедів-травматологів» (Харків, 2019).

Структура та обсяг дисертації.

Дисертаційну роботу викладено на 180 сторінках комп'ютерного тексту, вона складається з анотації, вступу, огляду літературних джерел, матеріалів і методів дослідження, 2 розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів дослідження, висновків, списку використаної літератури, який містить 261 джерело, з яких 30 – кирилицею та 231 – латиницею. Роботу ілюстровано 25 таблицями та 23 рисунками.

У вступі дисертант обґрунтував актуальність теми, мету, завдання, наукову новизну і практичне значення отриманих результатів, а також повідомив про власний внесок, публікації та апробацію результатів дисертації.

У першому розділі – «Розділ 1 Контрактури у колінному суглобі після первинного ендопротезування (аналітичний огляд літератури)» автор

наводить сучасні відомості щодо частота виконання та ефективності первинного ендопротезування колінного суглоба, індексної оцінки функції колінного суглоба і якості життя після первинного ендопротезування, впливу позасуглобових пацієнт-пов'язаних факторів на результати первинного тотального ендопротезування колінного суглоба, впливу структурно-функціонального стану періартикулярних тканин на функцію колінного суглоба та постуральний баланс до та після первинного тотального ендопротезування, профілактиці та лікуванню контрактур колінного суглоба після первинного ендопротезування засобами медичної реабілітації.

У другому розділі «Матеріал і методи» здобувач проаналізував загальний масив дослідження, представлено сучасні клінічні, рентгенологічні, електроміографічні, біохімічні, експериментальні біомеханічні та статистичні методи дослідження.

У третьому розділі «Результати клінічних та експериментальних досліджень» висвітлено теоретичне обґрунтування існуючих ознак розвитку контрактур колінного суглоба, результати електроміографічного обстеження пацієнтів з контрактурами колінного суглоба, визначення біохімічних маркерів, що вказують на можливе виникнення контрактури колінного суглоба в післяопераційному періоді. вплив обмеження рухомості колінного суглоба на опороспроможність нижніх кінцівок (експериментальні дослідження, методика реабілітації хворих після первинного ендопротезування колінного суглоба з метою профілактики та для лікування його контрактур, а також результати застосування розроблених методик реабілітації хворих після первинного ендопротезування колінного суглоба з метою профілактики та для лікування його контрактур.

Окремі підрозділи присвячено результатам електроміографічного обстеження пацієнтів з контрактурами колінного суглоба після проведення реабілітації та порівняння їх з дореабілітаційними показниками та динаміка лабораторних маркерів крові у хворих на гонартроз з контрактурами колінних суглобів, результати біомеханічного дослідження

опороспроможності кінцівки до та після первинного ендопротезування колінного суглоба із застосуванням реабілітації, порівняння частоти виникнення контрактур у хворих після ендопротезування із застосуванням розробленої методики реабілітації та без неї, а також результати лікування контрактур колінного суглоба після його первинного ендопротезування

У четвертому розділі наведено практичні рекомендації щодо профілактики та лікування контрактур колінного суглоба після його первинного ендопротезування

Висновки сформульовані конкретно, відповідно задачам дослідження, повністю відображають зміст дисертації.

Недоліки дисертаційної роботи щодо їх змісту і оформлення.

Принципових недоліків щодо обґрунтування основних положень дисертаційного дослідження немає. В тексті зустрічаються поодинокі орфографічні та стилістичні помилки, неточні вирази, деякі розділи переобтяжені цифровим матеріалом.

Разом з тим, загальне враження від дисертації позитивне, а зауваження не знижують цінності та актуальності дисертаційного дослідження і не носять принципового характеру.

При ретельному вивченні тексту виникло запитання:

При проведенні порівняльного аналізу функціональних результатів лікування пацієнтів з контрактурами колінного суглоба після його ендопротезування та пацієнтів, у яких контрактур не було визначено було використовано модифіковану Вами шкалу IKDC. В чому саме полягала ця модифікація?

Відповідність дисертації вимогам, які пред'являються до наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 222 «Медицина», спеціалізація «Травматологія та ортопедія».

В дисертаційній роботі Арутюняна З.А. «Профілактика та лікування контрактур після первинного ендопротезування колінного суглоба», що виконана під керівництвом завідуючого відділом патології

суглобів ДУ «Інститут патології хребта та суглобів ім. проф. М.І.Ситенко НАМНУ» професора, доктора медичних наук Філіпенка Володимира Акимовича, на підставі експериментальних та клінічних досліджень доказано та обґрунтовано використання розробленої методики лікування та профілактики контрактур колінного суглоба після його первинного ендопротезування, доведено переваги даної методики порівняно з іншими існуючими, що дозволило провести порівняльний аналіз функціональних результатів лікування пацієнтів з контрактурами колінного суглоба після його ендопротезування за шкалою IKDC порівняно з пацієнтами, у яких контрактур не було визначено.

Висновки роботи сформульовано конкретно та відповідають поставленим задачам.

Таким чином, дисертаційна робота Арутюняна Зоріка Арутюновича «Профілактика та лікування контрактур після первинного ендопротезування колінного суглоба», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 222 «Медицина», спеціалізація «травматологія та ортопедія», є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке виконано на високому рівні та вирішує поставлене перед дисертаційною роботою завдання сучасною ортопедією.

За своєю актуальністю, науковою новизною, обсягом проведеного дослідження, обґрунтованістю, достовірністю, глибиною узагальнень, висновків і практичних рекомендацій дисертаційна робота відповідає вимогам пункту 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Кабінетом Міністрів України від 06.03.2019 №167, та вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 №40, які пред'являються до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD), та з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінетом Міністрів України від 06.03.2019 №167, та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим МОН України від 12.01.2017 №40, які

пред'являються до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD), а здобувач заслуговує присудження йому наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 222 «Медицина», спеціалізація «травматологія та ортопедія

Опонент:

В.о. завідувача кафедри спортивної,
фізичної та реабілітаційної медицини,
фізичної терапії, ерготерапії

Харківського національного медичного університету,
доктор медичних наук, професор

Істомін А.Г.

Істомін А.Г.